

Oplæg ved foretræde for Social- og Ældreudvalget 20/5 2021

Morten Ejrnæs, lektor emeritus, Aalborg Universitet

Aktionsgruppen for Børns Velfærd

Bemærkninger til den redigerede udgave af den powerpointpræsentation, som blev vist ved foretrædet for Social- og ældreudvalget den 20/5

Til medlemmerne af Social- og ældreudvalget

Vi er i Aktionsgruppen for børns velfærd glade for, at vi fik lejlighed til at fremlægge data og forslag vedr. spørgsmålene om flere og tidligere anbringelser og ikke mindst obligatoriske børnefaglige undersøgelser af søskende til børn, der bliver anbragt.

Vi mener, at der findes både undersøgelser af konsekvenser af anbringelser og deskriptive opgørelser samt endelig helt nye data fra Danmarks Statistik, som tydeliggør, at såvel ideer om flere og tidligere anbringelser som obligatoriske søskendeundersøgelser er indsatser, der ikke gavner særlig mange børn, at de direkte kan skade nogle, og at de endeligt potentielt kan forhindre en række børn i at modtage den rette hjælp.

For at tydeliggøre problemets omfang, karakter og muligheder for at gøre noget ved det, har jeg udarbejdet et skøn over antallet af udsatte børn og den årlige tilgang af potentielt udsatte børn

Den efterfølgende redigerede powerpointpræsentation indeholder slides vedr.

1. Overordnet skøn over antallet af udsatte børn og unge og den årlige tilgang af nye børn og unge.
2. Socialfaglige spørgsmål professionelle spørgsmål, som skal overvejes.
3. To undersøgelser, der er relevante ift. spørgsmålet om flere anbringelser og obligatoriske søskendeundersøgelser
4. Udslagsgivende årsager til iværksatte anbringelser 2019
5. Bilag:

Der er henvisninger til de publikationer og opgørelser som er grundlaget for skønnet, og hvis nogen skulle ønske uddybning af, hvorfor skønnet er faldet ud som det gør, er I velkomne til at rette henvendelse til mig. Det er svært stof, fordi oplysningerne må stykkes sammen fra mange kilder. Derfor kan der selvfølgelig både være fejl og fejlskøn. Og hvis I opdager sådanne, må I selvfølgelig meget gerne gøre mig opmærksom på dem.

Bedste hilsener

Morten Ejrnæs

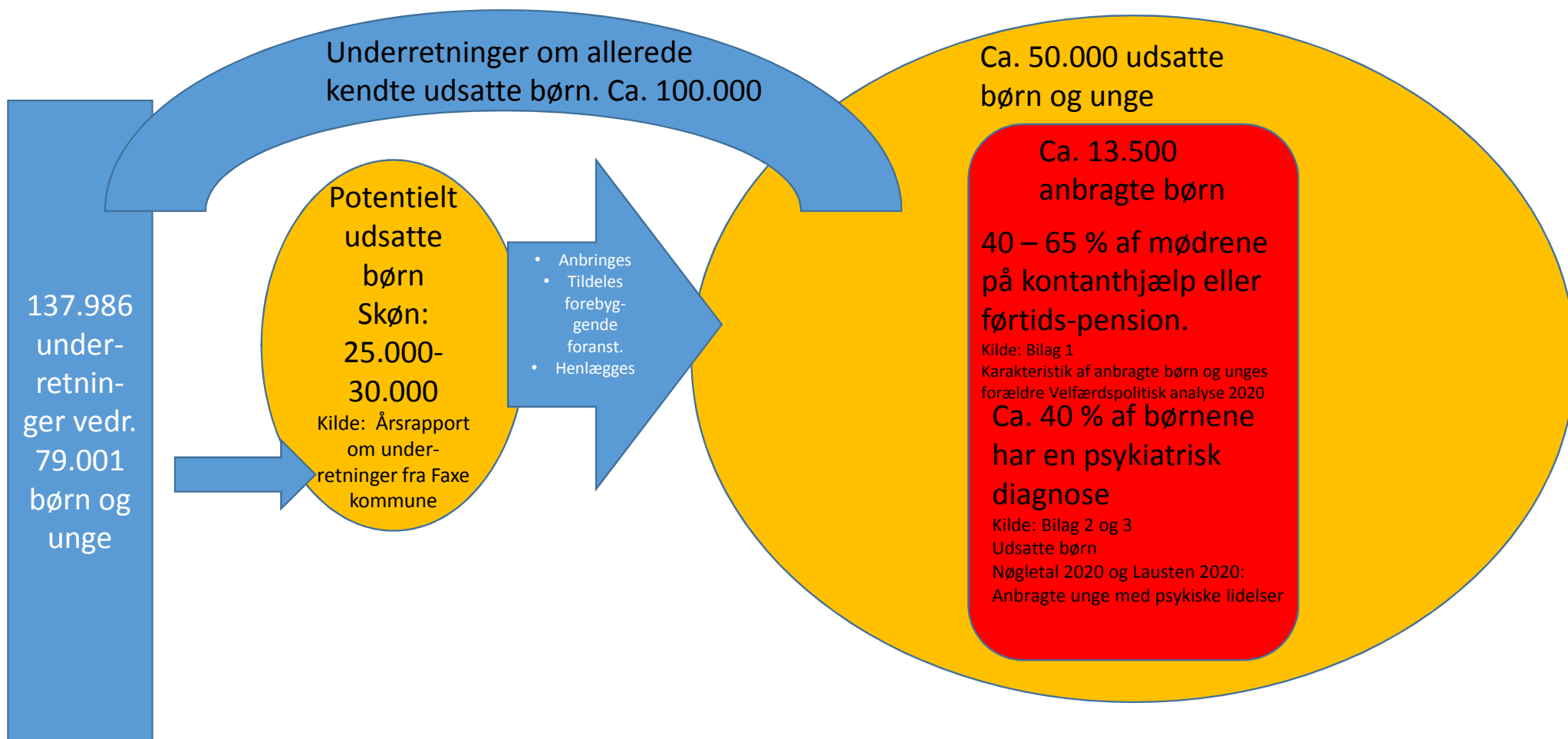
ejrnaes@id.aau.dk

Resumé af indholdet i denne powerpointpræsentation, som vedrører centrale spørgsmål ift. udmøntningen af den indgåede aftale om Barnets lov

1. 50.000 udsatte børn og unge
2. Hvert år "tilgang" af 25.000 – 30.000 nye børn og unge, der bliver underrettet om for første gang (potentielt udsatte).
3. Disse potentielt udsatte skal socialrådgiverne i kommunerne sortere i tre bunker:
 - a) Ca. 1.800, der anbringes uden for hjemmet
 - b) Ca. 12.000 der får en forebyggende foranstaltning
 - c) Ca. 14.000, hvor sagen lukkes, fordi forvaltningen ikke mener, at der ikke er grund til at yde hjælp eller at der ikke er ressourcer til at yde hjælp
4. Professionelle har meget forskelligt syn på hvilke børn, der er i risiko for at pådrage sig problemer. De er uenige.
5. To undersøgelser tydeliggør, at det er problematisk at anbringe børn, hvor socialrådgiverne er i tvivl (gråzonesager), eller hvor der er tale om søskende til allerede anbragte.
6. Årsagsbilledet for sent anbragte er meget forskelligt for børn, der er anbragt tidligt og børn, der er anbragt sent. Der er derfor ingen grund til at antage, at de ville have klaret sig bedre, hvis de var blevet anbragt tidligere

1. Overordnet skøn over antallet af udsatte børn og unge og den årlige tilgang af nye børn og unge. Skøn vedr. udsatte børn og unge 2021 (anbragte B&U og B&U med forebyggende indsats) og potentielt udsatte unge (B&U, der er underrettet om for første gang).

Skønnet er lavet med udgangspunkt i relevante informationer fra publikationer fra Social- og ældreministeriet, KL, VIVE og eget tabel pga. af Statistikbanken.

Skøn: Udsatte børn og unge ca. 50.000 + årligt 25.000 – 30.000 potentielt udsatte

Børn og unge, der er identificeret og som har fået en hjælpeforanstaltning + Børn uden hjælpeforanstaltning, hvor der er modtaget en underretning om omsorgssvigt, mistrivsel mv.

Anbragte børn	ca. 13.500
Udsatte børn, der er identificeret og som har fået en forebyggende hjælpeforanstaltning	ca. 35.000
I alt udsatte børn (som defineret af Danmarks Statistik og KL)	ca. 50.000

Børn uden hjælpeforanstaltning, hvor der i løbet af året er modtaget en underretning om mistrivsel, utilstrækkelig omsorg mv. (Skøn baseret på oplysninger fra Faxe kommune+ besvarelse af spørgsmål i FT)	ca. 27.500
Førstegangsanbringelser	ca. 1.800

Socialrådgivere skal derfor foretage vurderinger af underretninger og undersøgelser vedr. de nye og ukendte børn (ca. 27.500). De skal træffe afgørelser om enten "Ingen hjælp" ca. 13.500, "forebyggende foranstaltning" ca. 11.500 eller "førstegangsanbringelse" ca. 1800.

Kilder: Folketingets Social- og Indenrigsudvalg Besvarelse af spørgsmål nr. 171 (alm. del) til social- og indenrigsministeren og Årsrapport for underretninger 2019 Center for Familie, Social & Beskæftigelse Faxe Kommune, Faxe 2020,

2. Socialfaglige spørgsmål professionelle skal overvejes

1. Hvilken risiko er der for, at børnene pådrager sig problemer (udsættes for overgreb/omsorgssvigt, forsømmes, mistrives groft osv.)
2. Hvilke børn skal undersøges nærmere? (børnefaglig undersøgelse)
3. Hvilke børn skal anbringes?
4. Hvilke børn skal have hjælp og hvilken form for forebyggende hjælp?
5. Hvem skal ingen hjælp have?

Undersøgelsesresultat:

Professionelle er meget uenige om sådanne spørgsmål, fx kan en professionel bedømme risikoen for at et barn pådrager sig bestemt problem som 15%, mens en anden vurderer den til 80% (Ejrnæs m.fl. 2019)

3. To undersøgelser, der er relevante ift. spørgsmålet om flere anbringelser og obligatoriske søskendeundersøgelser

- Et amerikansk studie viser, at for børn i gråzonen mellem anbringelse og ikke anbringelse, klarer de børn, der ikke blev anbragt sig gennemsnitligt lige så godt med tendens til bedre end dem, der blev anbragt.
• Kilde: Doyle Jr, Joseph J. "Child protection and child outcomes: Measuring the effects of foster care." *American Economic Review* 97.5 (2007): 1583-1610.
- Svensk studie viser, at børn, der bliver anbragt, ikke får et bedre liv som voksne end deres søskende, der forbliver i eget hjem. Tværtimod: de begår og forsøger hyppigere selvmord, får hyppigere invalidepension, har som gruppe højere dødelighed, er sjældnere i beskæftigelse og er hyppigere afhængig af sociale ydelser.
• Kilde: Brännström, Lars, Bo Vinnerljung, and Anders Hjern. "Outcomes in Adulthood After Long-Term Foster Care: A Sibling Approach." *Child maltreatment* 25.4 (2020): 383-392.

Konklusion:

- Problematisk med anbringelser i gråzonesager (sager, hvor socialrådgiverne er i tvivl)
- Problematisk med anbringelser af søskende, hvis der er mindre grund til anbringelse af andre søskende end det barn, som er blevet anbragt, og det vil der jo typisk være tilfældet.
- Problematisk, at obligatorisk undersøgelse af søskende til det anbragte barn, stigmatiserer forældrene som dårlige forældre
- Problematisk, at forældre, der har svært ved selv at passe og give relevant støtte til et barn med en psykiatrisk lidelse, kan frygte, at deres andre børn skal underkastes en undersøgelse og evt. anbringes uden for hjemmet.

4. Udslagsgivende årsager til iværksatte anbringelser 2019

(andel af totalt antal angivne årsager. Egne beregninger i Statistikbanken)

	I alt	0-5 år	6-11 år	12-17 år
Misbrug hos barn/ung	3,67	0,24	0	5,92
Kriminalitet hos barn/ung	3,29	0	0,19	5,28
Skoleproblemer hos barn/ung f.eks. fravær	5,27	0,61	3,66	7,11
Anden bekymrende adfærd hos barn/ung f.eks. udadreagerende adfærd	15,27	5,58	13,32	18,61
Betydelig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos barn/ung	5,73	1,7	5,07	7,08
Sundhedsforhold hos barn/ung	3,14	2,91	2,44	3,46
Subtotal årsager relateret til barn	36,37	11,03	24,67	47,46
Overgreb mod barn/ung f.eks. seksuelt eller voldeligt	4,33	4	6,85	3,52
Anden form for omsorgssvigt over for barn/ung	9,24	12,36	11,26	7,68
Misbrug hos forældre	3,71	6,3	4,88	2,59
Kriminalitet hos forældre	0,82	1,58	1,31	0,43
Anden bekymrende adfærd hos forældre	10,29	13,45	13,13	8,41
Betydelig eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos forældre	3,69	7,76	4,41	2,33
Højt konfliktniveau eller vold i hjemmet mellem voksne	4,65	3,88	5,82	4,45
Utilstrækkelig omsorg fra forældre	16,18	29,21	18,48	11,8
Subtotal årsager relateret til forældre mv.	52,92	78,55	66,14	41,21
Fogedsag, hjemløshed eller udsættelse fra bolig	0,43	0,36	0,84	0,3
Andet	3,94	3,88	2,72	4,39
Uoplyst	6,35	6,18	5,63	6,65
Subtotal andet og uoplyst	10,71	10,42	9,19	11,33
total antal angivne årsager	100	100	100	100

Konklusion vedr. udslagsgivende årsager i forbindelse med anbringelser

Uddrag af den forudgående tabel:

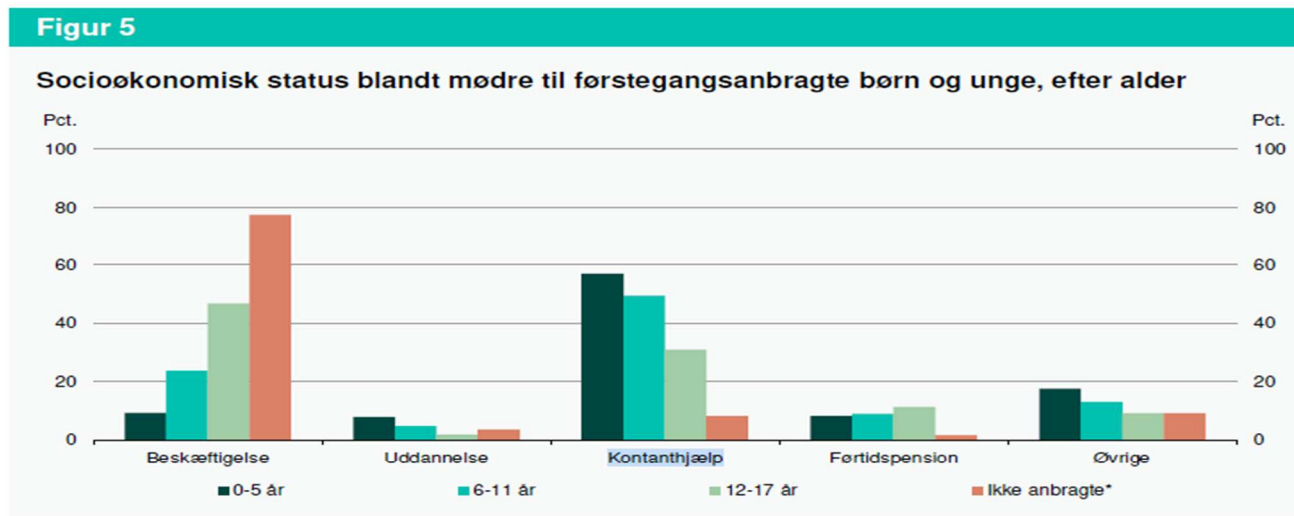
Procentandel af samtlige angivne udslagsgivende årsager til anbragte børn 0-17 år

	I alt	0-5 år	6-11 år	12-17 år
Subtotal årsager relateret til barn	36	11	25	47
Subtotal årsager relateret til forældre mv.	53	79	66	41

- Årsagsbilledet for sent anbragte børn er helt forskelligt fra tidligt anbragte
- Forældrene til sent anbragte børn har gennemsnitligt færre problemer end forældrene til tidligt anbragte børn.
- Sent anbragte børn har gennemsnitligt flere problemer mht. fx sygdom (bl.a. psykiatriske diagnoser), skole, misbrug og kriminalitet

5. Tre bilag

Bilag 1: Socioøkonomisk status blandt mødre til førstegangsanbragte børn og unge

Note: *) Ikke anbragt omfatter 0-17-årige ultimo 2019, der *ikke* har været anbragt uden for hjemmet.

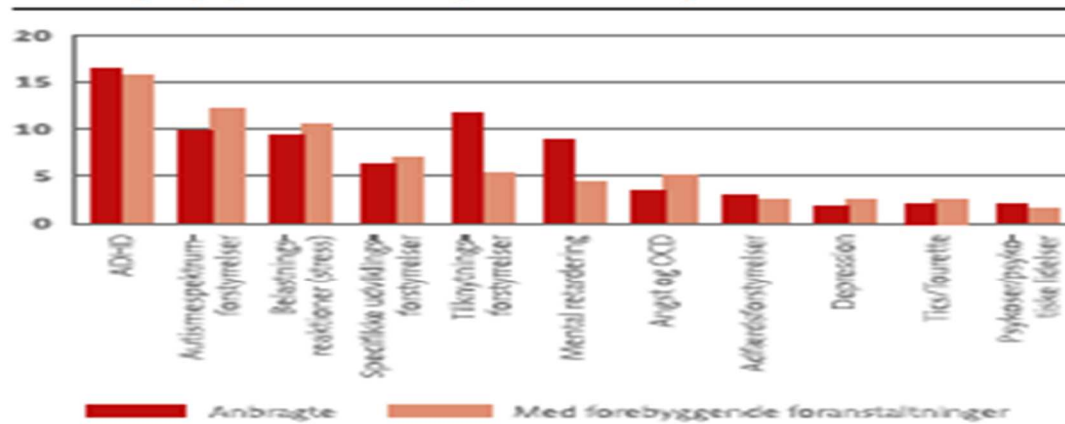
Anm.: Omfatter alle 0-17-årige, som fik iværksat en førstegangsanbringelse uden for hjemmet i løbet af 2015-2019, og for hvem der findes oplysninger om mors socioøkonomiske status. Mødres socioøkonomiske status er opgjort i året før barnets eller den unges anbringelse. Alderen angiver barnets eller den unges alder på anbringelsestidspunktet. Antal anbragte børn og unge = 9.679.

Kilde: Egne beregninger på Danmarks Statistiks registerdata.

Kilde: Velfærdspolitisk analyse 2020, s. 20

Bilag 2: Andel udsatte børn og unge med udvalgte psykiatriske diagnoser

- Figur 11.6: Andel af udsatte børn med udvalgte psykiatriske diagnoser, 2019, pct.

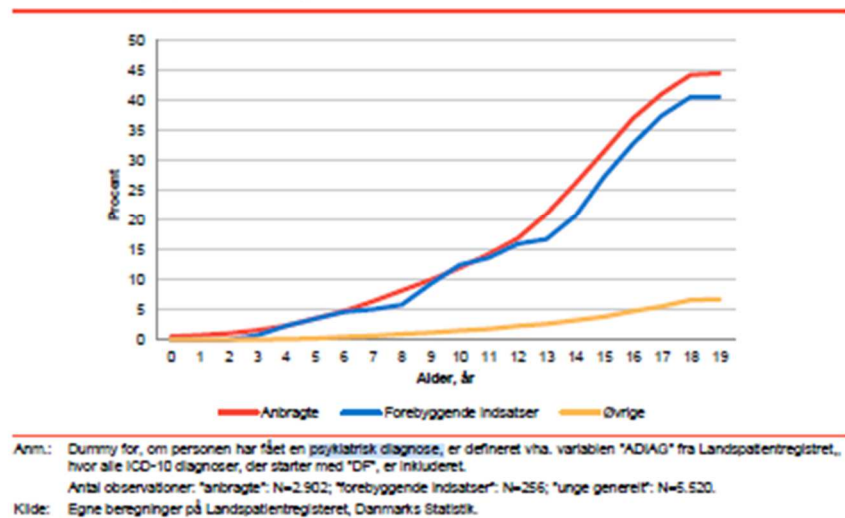

Note: Omfanget af især mental retardering og specifikke udviklingsforstyrrelser er sandsynligvis kraftigt undervurderet i denne opgørelse, da mange af disse udelukkende udredes uden for psykiatrien (fx i PPR) og dermed ikke indgår i datagrundlaget. Der er overlap mellem kategorierne "anbragt" og "med forebyggende foranstaltninger", da nogle børn får begge typer indsatser. Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Sundhedsdatastyrelsen og Danmarks Statistik.

Kilde: Udsatte børn og unge – Nøgletal 2020., KL, S. 50

Bilag 3: Andel af unge med psykiatrisk diagnose blandt henholdsvis anbragte, børn og unge med forebyggende foranstaltninger og øvrige

Figur 4.1 Andelen af børn og unge fra årgang 1995, der har fået en psykiatrisk diagnose til og med 19-årsalderen. Særligt for anbragte unge, unge med forebyggende indsatser og unge generelt. Årgang 1995. Procent

Kilde: Lausten, M. (2018). Anbragte unge med psykiske vanskeligheder. *Viden til Velfærd, Det Nationale forsknings-og Analysecenter for Velfærd*. S. 13

Litteratur

- Brännström, Lars, Bo Vinnerljung, and Anders Hjern. "Outcomes in Adulthood After Long-Term Foster Care: A Sibling Approach." *Child maltreatment* 25.4 (2020): 383-392.
- Doyle Jr, Joseph J. "Child protection and child outcomes: Measuring the effects of foster care." *American Economic Review* 97.5 (2007): 1583-1610.
- Ejrnæs, M., I.S. Jacobsen, R.R. Michelsen, C.K. Moesby-Jensen, L.T.M. Lyngholm og M. Monrad (2019). *Professionelles faglige risikovurderinger – rapport til kommunerne*. Aalborg: Aalborg Universitet. <https://www.ucviden.dk/da/publications/professionelles-faglige-risikovurderinger-rapport-til-kommunerne>
- Ejrnæs, M., I.S. Jacobsen, L.T.M. Lyngholm, R.R. Michelsen, C.K. Moesby-Jensen og M. Monrad (2020). Professionelles praktikeres risikovurderinger og de faktiske risici. *Uden for Nummer*, 40: 34-47. https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/portal/107132213/40_UdenForNummer.pdf (Downloadet 14.02.2020)
- Udsatte børn og unge – Nøgletal 2020., KL. <https://www.kl.dk/media/24418/noegletal-udsatte-boern-2020.pdf>
- Lausten, M. (2018). Anbragte unge med psykiske vanskeligheder. *Viden til Velfærd, Det Nationale forsknings-og Analysecenter for Velfærd*. https://pure.vive.dk/ws/files/1667160/100562_Anbragte_unge_med_psykiske_vanskeligheder.pdf
- Udviklingstendenser i forhold til børn og unge med psykiatriske diagnoser August 2020, Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed: www.simb.dk, https://pure.vive.dk/ws/files/1667160/100562_Anbragte_unge_med_psykiske_vanskeligheder.pdf, <https://simb.dk/media/38274/hovedrapporten-udviklingstendenser-i-forhold-til-boern-og-unge-med-psykiatriske-diagnoser.pdf>
- Velfærdspolitisk Analyse, november 2020: Karakteristik af anbragte børn og unges forældre, Social- og Indenrigsudvalget 2020-21 SOU Alm.del - endeligt svar på spørgsmål 44. <https://www.ft.dk/samling/20201/alm-del/sou/spm/44/svar/1720071/2291561.pdf>
- Folketingets Social- og Indenrigsudvalg har d. 16. december 2020 stillet følgende spørgsmål nr. 171 (alm. del) til social- og indenrigsministeren, som hermed besvares. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Trine Torp (SF). <https://www.ft.dk/samling/20201/alm-del/sou/spm/171/svar/1733507/2315113/index.htm>
- Årsrapport for underretninger 2019 Center for Familie, Social & Beskæftigelse Faxe Kommune, Faxe 2020, https://www.faxekommune.dk/system/files/upload/Socialudvalget_%282020%29_27-04-2020_Dagsorden_%28D3087%29/Bilag/aarsrapport_for_2019_0.pdf